

YOUNG TEACHERS AND THE IDEA OF COMPLETENESS OF THE EDUCATIONAL PROCESS

Abstract: The report examines the idea of the integrity of the learning process, and is based on the world as a single organism with the phenomena and processes in it. Students and young teachers are looking for new methods and tools to meet the new times, the growing demands of children and students, to develop observation and imagination in them so that they can become seekers and creators. The offered educational model is tested in an extracurricular form of work and helps students to understand and use more effectively the educational information in life.

Author information:

Liuba Zlatkova

Chief Assistant, PhD

Konstantin Preslavsky – University of Shumen

Department of musical education

✉ l.zlatkova@shu.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

educational model, pedagogical integrity,
extracurricular form

В последните години се говори за проблемите, които съпътстват училищното образование по във връзка с отношенията между учители и ученици, липсата на дисциплина и незачитане на правилата в училище. Търсят се причините за това децата да са разсеяни и да губят интерес към учебния материал, да не успяват да направят връзки между познато и непознато, като намерят допирните точки. Поколението, което днес посещава учебните заведения има различни интереси, възприема информацията повече или по-малко с помощта и на интерактивните „играчки“, дигитализацията му показва света по начин, много различен от това, към което го насочваме. Използването на техниката е средство за по-лесно учене, но не може да бъде самоцел, защото намалява възможността за наблюдателност, за развиване на въображението, за гъвкавост и търсене – това, от което живият свят има нужда.

Новото време се нуждае от хора, които могат да отговорят на неговите изисквания, да „съберат“ детските умове отново, да ги насочат към знанието по начини, които са подходящи за тях, да използват технологиите, за да накарат учениците да търсят и откриват света, такъв, какъвто е и да сглобяват в представите си неговия образ, за да се ориентират и живеят пълнокръвно, когато пораснат. Педагозите е необходимо да познават детската психика и промените, които се извършват в нея в процеса на израстване, да използват възможностите на детското въображение, да го развиват, да подтикват децата към търсене на непознатото, към любопитство, към учене чрез правене. В най-общи линии това означава да се използват максимално възможностите на детето и да се погледне на света през неговия поглед. А той вижда света като едно цяло – с всичките възможни качества, които детското съзнание в определена възраст може да улови. Погледът на детето вижда и математическата страна на един предмет, емоцията му реагира на цветовете и формални страни, слухът му – на звуците, на музиката като част от заобикалящия свят, усеща нюансите в говора на различните хора, промените в настроенията и т.н. В учебна среда, обаче светът, който в детските очи е едно неделимо цяло, се разделя на математика, език, околна среда, музика, изкуство и пр. Той се

разкъсва на парчета. По-късно тези парчета, като между тях не се търси връзката и не се откриват качествата на явлениято или предмета с помощта на различните страни на знанието, много трудно може да се използва, като по този начин от училище излизат функционално неграмотни хора, които не могат или трудно се справят в обикновена житейска ситуация.

За да се промени това критично положение е необходимо знанието да не се разделя, а да се открива постепенно, чрез наблюдения и опит, учителят, училището да се стремят да открият начина на възприемане на отделното дете, за да се разбере как то вижда този предмет или явление, а от възприятията на всички отделни деца ще се „роди“ отново цялостната представа, което и е истинското знание за това явление.

Студентите, които се подготвят да бъдат педагози, виждат несъответствие между знанията, получавани в университетите и действителността в училище. Много от тях не са съгласни с настоящата система на училищно образование и търсят други начини за работа, които обаче могат да бъдат използвани в само в частните училища или в извънурочните форми на работа с децата – школи, ателиета, клубове по интереси. В тези форми децата са малко, което автоматично намалява възможността за агресия, имат общи интереси. От друга страна учителите познават възможностите и интересите на всяко дете, умеят да обединят няколко деца в екип за съвместна работа и да подтикнат децата да търсят и лесно да намират необходима информация, както и да я интерпретират за случая, да обобщават.

Сдружение “Работилница за изкуства“ работи с деца от начална училищна степен (6 – 11 г), като на всяко дете се предлага възможност за занимание с изкуство по избор в свободното му време. Работилницата не е алтернатива на школите по изкуствата, а цели създаването на клубове или ателиета по интереси, свързани с изкуствата, в които да се създава собствен продукт и да се развива креативността на отделното дете.

В сдружението са обединени усилията на двама университетски преподаватели, няколко студенти по педагогика и изкуства, които участват на доброволен принцип и няколко учители в началното училище. Те се стремят да събудят потребността на децата от красота и да развиват съзидателните им способности чрез Ателиета по изкуство и математика, да развиват въображението чрез подтикване на децата да сътворяват сами приказки, да „обличат“ героите ѝ в музика и движения, да създават декори и облеклото им. С други думи да създадат едно цяло – цялостен продукт. В този процес има няколко страни:

- Подбор на децата, които имат желание да се занимават с дейности, обединяващи няколко страни от познанието;

- Подкрепа на родителите, от една страна да разрешат на детето си да участва в тази дейност, а от друга, да сътрудничат, когато се налага;

- Подбор на креативни и смели млади хора (студенти и млади учители), които ще се впуснат в непознатото, сами ще създават правила, ще търсят заедно с децата скритото знание.

Основен приоритет на работата в сдружението са иновативни методи за преподаване и учене, които подпомагат децата и учителите да използват дигиталните технологии по творчески и ефективни начини, съгласно Европейската квалификационна рамка за ключови компетентности.

Сдружението работи в няколко начални училища с разрешението на техните ръководства. Създават се ателиета по изкуства, които обединяват деца желаещи да се занимават в свободното си време с посочените дейности. Времетраенето е един час два пъти в седмицата, във времето за занимания по интереси. Ателието се ръководи от двама ръководители – студент и млад учител или двама студенти – доброволци, които заедно с децата решават какво да правят заедно, как да бъде организиран процесът, за какво да отговаря в работния процес всяко дете от групата, дали има нужда от помощ от страна на ръководителя или родител.

За ръководители на ателиета по изкуство се избират творчески насочени млади хора, които има професионални търсения и искат да променят начина, по който да се развиват децата.

Студенти от различни педагогически специалности попълват анкета, в която трябва да отговорят на въпроси, свързани с удовлетвореността от професионалната реализация; учебната практика; представата им за работа с деца в бъдещата им професия; да предложат собствена концепция, ако не харесват настоящото училищно положение; да отговорят на въпроса дали, ако имат възможност биха използвали нетрадиционни методи и средства, системи за възпитание, които не са популярни в общообразователното училище, но смятат, че биха имали ефект, както и какво от тях биха използвали. В анкетата студентите и младите учители е необходимо да дадат своето мнение, както и предложение за използване на изкуството като средство за учене, различно от стандартния час по изкуство в момента.

Избират се кандидатите, които имат интерес, предлагат нестандартни идеи за работа, имат опит с някои от изкуствата. Те се запознават със същността на идеята за използване на изкуствата като средство за възприемане на света в цялостност от децата, като по този начин се развива мислене, наблюдателност, въображение. Тяхна помощ се разглеждат програмите по различните учебни предмети, прави им се анализ и се подбират теми, които имат допирни точки, но в училищната форма се разглеждат в различни часове без да се прави качествена връзка между елементите им. Прави се план на работа и се оформят групите, които ще ръководят всяко ателие.

От страна на родителите се изисква декларация за съгласие за участие на децата им в подобна извънурочна форма на работа – ателие по изкуство. На специална родителска среща родителите се запознават с естеството на работа, разяснява се целта на участие на децата в ателието, изисква се съгласие от тяхна страна за съдействие и участие, ако се налага и когато се наложи. Разяснява се на родителите целта на работата в ателието - на базата на учебната програма по различните предмети, да се работи по общи теми, които да обединяват всички възможни аспекти на темата (явлението), така че с помощта на изкуството, като средство децата да придобият по-цялостна представа за това явление, за света и да развият себе си.

Работата в ателието условно е разделена по месеци. Най-важното е да се създаде интерес у децата, както и мотивация да търсят и намират сами, да проявяват въображението си, да създават сюжет, да определят характери, да обличат героите с помощта на изразните средства на изкуствата.

Като **първи етап** може да се приеме създаването на приказна ситуация. Използват се различни начини за провокиране на детското въображение. Приказката трябва да отговаря на критериите за приказна форма, да има герои, които ще влязат в конфликт, да имат вълшебни помощници, да имат цел (награда), която ще получат благодарение на своите качества и накрая приказката да завърши щастливо. Детската приказка не трябва да дублира ситуации и герои от актуални анимационни филми, а да бъде собствено творчество, както и да води до изводи, необходими във възпитателно отношение. В този етап се поставя и основата на темите, които ще се разглеждат от различни страни, за да може децата в творчески, учебни, артистични ситуации да придобият представа за цялото явление (напр. земя; небе; сезони; ритъм; слънце; луна; възраст и др). Изброените теми са примерни и зависят както от анализа на учебните програми в тази възраст, така и от конкретната работа, наредена за ателието. Чрез работата децата освен, че ще направят в изразните средства на изкуството един общ творчески продукт, най-вече ще погледнат по различен начин и на „глобална“ тема. Това ще даде възможност в училище да бъдат по-успешни, мотивирани, активни.

Вторият етап, най-общо е свързан с определяне на категориите, на които трябва да се обърне внимание при работата, за да се реализират образователно-възпитателните задачи. В този период приказката е създадена и се обръща внимание на персонажите. Всеки един от тях подлежи на преценка от страна на деца и учители; добър или лош; стар или млад; социална принадлежност и др. характеристики, необходими освен за бъдеща визуализация, така и за наблюдаване, изясняване и разбиране на човешките качества и мотиви за житейски постъпки.

В **третия етап** чертите на всеки от персонажите подлежат на „обличане“ с изразните средства на различните изкуства. Тук всяко дете има право и възможност да предложи как да изглежда героя, с какво да бъде облечен, как да се движи, какъв танц да изпълнява или какви да бъдат неговите стъпки, къде да се намира в пространството на стаята (сцената), какви да бъдат пространствените разположения на двама или на група герои в произволен момент. Тук от основно значение е ролята на учителя – ръководител. Той познава интересите на децата, наклонностите им към едно или друго изкуство, характерите им особености. Освен това учителят внимателно насочва детето да търси най-добрия и адекватен начин за обрисване на героя/героите с това изкуство, което на него му харесва и да наблюдава и търси с негова помощ още характерни елементи, които допълват картината, свързана с някои от глобалните теми. Като краен вариант децата си изясняват с помощта на учителите обобщените образи на своите приказни герои, успяват да си представят пространството, в което е ситуирана и се развива историята, да облекат героите си с дрехи музика, танц, както и да разкажат как си представят декорите за приказното действие.

Четвъртият етап е етап, в който героите вече са изяснени, намерен е техният облик с помощта на изкуствата. Тук родителите могат да бъдат от голяма помощ на децата и на самия процес на работа. Този етап има двустранен ефект: от една страна се подобряват взаимоотношенията между родители и деца, от друга родителите сами учат заедно с децата си и учителите в процеса на работа, наблюдават и откриват елементи от света, по начин, който не са знаели, че съществува. Родителите стават „ученици“, което им дава възможност да се превърнат в по-добри родители, но и по-пълноценни и щастливи хора.

Петият етап представя пред публика съвместния театрален продукт. Това е и моментът, в който учители от училищата, в които са децата присъстват, за да видят и оценят тази форма на взаимодействие и учене. В представлението особено важна роля имат ръководителите на ателието. Те, с помощта на сътворената с общи усилия приказка, предлагат на обществеността различен начин на учене – чрез творчество и действие, чрез търсене и наблюдаване, чрез обобщаване. Този етап е важен, защото освен един продукт демонстрира порасналите възможности на децата да бъдат освободени, да контактуват, да бъдат уверени в силите и знанията си, да учат по-лесно, да бъдат мотивирани, любопитни, знаещи.

Работата по общи теми, условно обединени от проект на основата не театъра дава възможност за развитие и на трите целеви групи. Учениците с помощта на изкуствата и насочвани от ръководителите си развиват (запазват) наблюдателност въображение, дисциплинираност и организираност, работят в екип. Научават се възприемат и оценяват един предмет или явление не само по неговите външни страни, а да търсят и намират постоянно нещо ново, както и да свързват вече придобитото знание с други непознати аспекти. Да използват знанията си в непознатата ситуация. Децата стават по-активни и уверени в себе си, развиват социални качества, емпатия.

Родителите придобиват възможност за общуване с децата си по различен начин, виждат ги в непознатата светлина. В игровите ситуации, в които те самите са въввлечени, те придобиват по-голяма освободеност, подобряват отношенията в децата си, в семейството и с другите хора.

Студентите и младите учители придобиват увереност в собствените си сили; научават се да търсят и използват нови форма на работа, да откриват различни педагогически системи, с чиято помощ да подобряват педагогическата си и общоличностна комуникация.